

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22/II. Tel. 62-75
Gorška uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:
mesečno L 65 (za inozemstvo L 100). — Poštni
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 9

Gorica - Trst, 4. marca 1949

Izhaja vsak petek

Zaključna beseda

V nizu člankov smo jasno opredelili svoje stališče do raznih političnih in gospodarskih vprašanj, ki s svojo perečo problematiko neposredno zadevajo življenjske koristi tržaških Slovencev.

Slovenska demokratska zveza se je kot predstavnica demokratskih Slovencev na Svobodnem tržaškem ozemlju izjavila o vseh teh vprašanjih in je s tem izpolnila ne samo svoje dolžnosti do svojega naroda, marveč je s tem bistveno pripomogla k jasnejši osvetlitvi postavljenih vprašanj.

Poudarili smo, da je ohranitev STO-ja potrebna iz splošnih srednjeevropskih gospodarskih vidikov, zaradi mirnega sožitja med Italijani in Jugoslavi in zaradi ohranitve miru na našem tako važnem geopolitičnem prostoru.

Pri tem se seveda zavedamo, da so nam koristi Trsta in Tržačanov najvarnejše poročstvo za zavarovanje vseh naših upravičenih teženj, ki niso v nobenem nasprotju z uveljavljanjem vseh teženj tržaških Italijanov in vsakem pogledu njihovega izživeljanja, kar nam najlepše dokazuje tisočletna zgodovina tržaške sloge in vzajemnosti.

Gospodarstvo ni pojem, ki bi se dal dialektično bolj ali manj spretno uporabljati v političnem življenju; zlasti ne gospodarstvo tako važnega obmorskega pristanišča kot je Trst za Srednjo Evropo in Podonavje. Gospodarstvo je utripajoče življenje, ki oplaja človeško dogajanje v njegovem gnetnem razvoju in ki odlično posega v najzakotnejše predele vsakega državnega telesa. Zanimati to dejstvo pomeni zanimati najtrdnije osnove, na katerih je zgrajeno tržaško življenje. Tako zanikanje pomeni preziranje vloge tržaške luke v zgodovinskem razvoju njenega geopolitičnega prostora, iz katerega in zaradi katerega je tržaška luka nastala in cvetela.

Ne moremo si misliti, da ne bi naši italijanski sodržavljanji hoteli koristiti našemu mestu in mu pomagati v zagati, v katero je zašlo. Saj gre vendar za naše skupno dobro, ki ga homo in eni i drugi s svojimi potomci v enaki meri deležni! Tržaška zgodovina dokazuje, da se je romanski del tržaškega prebivalstva vedno odločno postavil v obrambo našega ponosnega Svobodnega mesta, bodisi pred beneškimi, bodisi pred nemškimi zavojevalci. Prepričani smo zato, da bo tudi nova zgodovina Trsta javno priznala to pripravljenost na drugi strani, stopati po utrjenih stoletnih stopinjah nasproti blaginji, ki ne bo izostala, če bodo vlogo Trsta v današnjem svetu pravilno pojmovali in cenili.

Prav dobro vemo, da nam bodo nekateri z nasprotne strani, ki jim je izpovedovanje vzvišene narodnostni načel le dobičkanosna poklica, z raznimi bolj ali manj demokratsko prepričevalnimi razlogi, dokazovali, da je naše stališče zgrešeno, da gre za blodnjo, ki ne računa s političnimi dejstvi življenja, v katerem se nahajamo. Na tako razpoložene partnerje na nasprotni strani ne računamo!

Pred resnim vprašanjem

V nekaj mesecih se bodo vršile občinske volitve. Te volitve bodo važen mejnik v našem razvoju in njihov izid ne bo samo lokalnega značaja. Vsled težkih napak, za katere nosijo največji del odgovornosti vodeče sile tržaške komunistične partije, so zapadne velesile Trst in celo tržaško svobodno ozemlje obljubile Italiji. Da dobi ta obljuba tudi svojo moralno podlago se skuša svetovni javnosti dokazovati, da je prebivalstvo Trsta in STO-ja po svojem narodnostnem sestavu v ogromni večini italijanske narodnosti.

Domači dve komunistični skupini skušata naši slovenski javnosti dokazovati, da se tržaško in v njem naše slovensko narodnostno vprašanje lahko pravilno reši samo v okviru svetovne komunistične fronte. V tem dokazovanju se obe struji ne razlikujeta. Razlika je samo v tem, da si v načinu te rešitve nista več edini. Medtem ko kominformisti stremijo v bistvu k Rimu, četudi se stojijo na stališču spoštovanja mirovne pogodbe z Italijo, poskušajo titovci zopet pridobiti tržaške Slovence z izglede, da nudi Titova Jugoslavija, smatrajo se še vedno kot del mednarodne komunistične fronte, večja jamstva za pravilno rešitev tržaškega slovenskega narodnostnega vprašanja.

Naj enkrat trezno prečistimo vprašanje, ali obstojajo res izglede, da mednarodna komunistična fronta lahko še kaj spremeni v razvoju tržaškega vprašanja. Dejstva pa govori, da na podlagi mirovne pogodbe Trst vojaško in gospodarsko obvladujejo Angleži in Amerikanci, da je oživetev tržaškega svobodnega ozemlja zaradi prej omenjenih usodnih napak komunistične partije zelo resno ogrožena in da se z vso tako zvano odločno revolucionarno akcijo komunistov, z njihovimi vsakodnevnimi neštevilnimi protesti, memorandumi in stankami, rešitev našega slovenskega vprašanja ni premaknila niti za korak naprej. Nasprotno, nastala je nevarnost, da vse ogromne žrtve primorskega in tržaškega ljudstva pred minulo vojno in med vojno ostanejo zastoj.

Danes sicer sovjetska zveza še lahko prepreči pripojitev Trsta k Italiji. Kaj pa ji bodo njeni interesi nalagali v tem pogledu jutri, tega danes ne more še nihče predvideti. Na njeno odločitev vsekakor ne bodo vplivali ne naši vidaljeveci, še manj pa naši babičevci. Trst je po svojem gospodarskem in po svojem vojaškem značaju vendarle premalo odločilne važnosti, da ne bi predstavljali več kot mali adut v rokah svetovnih političnih igralcev. Znalo bi se zgoditi, da bodo naši komunisti nekoč postavljeni pred zahtevo Moskve, da glede rešitve tržaškega vprašanja zagovarjajo ravno nasprotno stališče od današnjega. Ne bi bil to prvi slučaj v zgodovini partij, navezanih na komunistično internacionalo.

To so dejstva, da bi spričo tega stanja mednarodna komunistična fronta v tržaškem vprašanju lahko še kaj bistvenega spremenila, lahko veruje le, kdor se

Prijateljsko iztegujemo roko in si želimo sodelovanja z vsemi poštenimi tržaškimi Italijani, ki jim je narodnostna pripadnost v upravičenem ponos, ker vemo, da le s takimi Italijani moremo izgrajevati našemu mestu boljšo bodočnost.

kljub dokaj jasnem razvoju v svetu v teku zadnjih dveh let še vedno krčevito drži upanja, da je komunistična revolucija v zapadni Evropi tako rekoč na pragu in da je treba le še nekoliko revolucionarnega delovanja tudi v Trstu, pa da se tržaško vprašanje reši samo od sebe.

Zdi se nam, da je tako verovanje vsaj najvno. Kdorkoli zasleduje dogodke v zapadni Evropi, kamor spada danes tudi Trst, si pač ne more prekriti dejstva, da so v vseh zapadnih državah komunistične partije po številu in po udarnosti od meseca do meseca slabše in da verjetno ni daleč čas, ko bodo igrali komaj drugo ali pa tretjerazredno vlogo, če ne bodo prej ali slej sploh izginile v površja. Od njegove akcije torej pričakovati kak vpliv na razvoj dogodkov v Trstu pomeni zaslepljevanje samega sebe.

Naši komunisti v svoji »svetoljubnosti« izgubljajo sploh skoro redno vsak smisel za realnost. Vedno upajo in računajo na neke vstaje in revolucije, ki potem skoraj redno ne nstopajo ter pozabljajo, da se narodi razvijajo polagoma, korak za korakom, bolj redko v skokih, zelo redko pa v prelomih.

Bljzajo se volitve. Šlo bo za dokaz, da Slovenci v polni meri lahko zahtevamo, da se naše

mišljenje in naše stališče pri reševanju tržaškega vprašanja upoštevava v polni meri. To bomo dokazali pri volitvah. Nobena navezanost na kako mednarodno politično fronto, niti podpora od zunaj nam tu ne koristi. Ta dokaz moramo podati sami.

Vemo sicer, da se volitve tako pripravljajo, da bo število slovenskih glasov čim manjše, število italijanskih pa čim večje. Da je vodstvo komunistične partije v času, ko je predstavljala edino slovensko politično organizacijo v Trstu, bilo le malo manj »revolucionarno« in malo bolj politično zrelo, bi danes Slovenci imeli svoje zastopnike v komisijah, kjer se je in kjer se še odloča o zakonih. Tako se moramo sprizniti z dejstvom, da stopamo v volitve težko prikrajsani. Tem večjo važnost bo imel vsak slovenski glas.

Danes še ne vemo, kako bosta obe skupini naših komunistov nastopali na volitvah, ali združeni ali pa ločeni. Naj bo že kakor koli. V vsakem slučaju bosta nastopali pod geslom »fratellances«, torej s mešanimi slovensko-italijanskimi listami. S tem se bo odprla italijanskim šovinistom široka možnost, da slovenskim glasovom, oddanih za ti listi, odrekajo slovenski značaj.

Iznašamo to nepobitno dejstvo, da že danes na to opozorimo našo slovensko javnost.

Kaj tiči za sovjetskim predlogom o imenovanju tržaškega guvernerja

Sovjetska zveza je za marsikoga nepričakovano spravila vprašanje tržaškega guvernerja pred VS Združenih narodov.

Po sporu Moskve s Titom so se v svetovnem tisku čitala pogosto mnjenja, da bo Moskva verjetno spremenila svoje dosedanje stališče o tržaškem vprašanju, prvič, da kaznuje nepokornega Tita in drugič, da ugoditi več ali manj jasnim željam italijanske partije.

Tako spremembo so lahko pričakovali samo površni politični opazovalci.

Ni brez globljega razloga že dejstvo, da SZ z vso trdovratnostjo vztraja na spoštovanju vseh dogovorov in pogodb, sklenjenih z zapadnimi zavezniki za časa vojne in po vojni, seveda samo glede tistih ozemelj, ki jih politično in vojaško ne obvlada; Vse te dogovore, — gre predvsem za dogovore v Teheranu, v Jalti in v Potsdamu ter za mirovno pogodbo z Italijo, — je SZ sklenila s svojimi nekdajnjimi zavezniki v času, ko je tam še prevladovalo mišljenje, da se z Moskvo lahko sklepajo pošteni sporazumi in kadar še niso bili tako očividni dejanski cilji in stremeljenja Moskve v teh sporazumih uspela dobiti znatne prednosti. Ni težko razumeti, da skuša Moskva sedaj te prednosti čim dražje vnovičiti. Ne gre tu za nobeno načelno stališče, temveč za dobro preračunjeno igro. Da zna Moskva hladnokrvno preiti preko vseh prevzetih obvez in pogodb, so živa priča slučaj Finske, Poljske itd. za časa vojne in v zadnjem času slučaj Jugoslavije.

S tem pa še ni objašnjeno, kaj je napoltilo Moskvo, da ravno sedaj postavlja tržaško vprašanje na dnevni red.

Niso v Moskvi tako naivni, da ne bi vedeli, da v sedanjem trenutku ne morejo spremeniti stališča zapadnih velesil o tržaškem vprašanju, stališča sicer, ki gotovo

ni končno in ki je svojčas bilo preračunjeno na tedanje politične razmere v Italiji. Moskva je prav dobro vedela, da rešitev tržaškega vprašanja ne more postaviti na dnevni red. Ni verjetno, da se je Moskva odločila na ta korak zgolj iz propagandističnih razlogov, da se namreč pokaže pred svetovno javnostjo kot branilec miru in kot čuvar nedotakljivosti mednarodnih obvez. Ta moment prihaja morda v poštev šele v drugi vrsti.

Pada pa takoj v oči istočasnost pri zastopanju jugoslovanskega stališča v koroškem in v tržaškem vprašanju. Obenem se vrstijo siloviti napadi na Tita preko vseh odvisnih radijev.

Tako dobivamo kaj enostavni ključ za razumevanje te diplomatične poteze. Med vprašanji, ki jih Moskva smatra za zelo preča, spada vsekakor jugoslovansko vprašanje. Ugibati, ali je spor med Moskvo in Beogradom, oz. med CK boljševiške partije in jugoslovanskim CK resničen ali navidezen, je danes najbrže odveč. Kdor pozna zgodovino boljševiške partije, prav dobro ve, kaj pomeni proglašenje komunističnega partijca za trockista ali buharinista. Je isto kot smrtna obsodba. Zelo malo je verjetno, da bo boljševiški CK v tem svojim stališčem bistveno odnehal tudi glede obsodbe Titove skupine.

Ze več kot sedem mesecev poziva Moskva jugoslovanske komuniste preko svojih radijskih postaj, naj zrušijo Tita s silo. Prvi poskus takoj po objavi obsodbe, na veliko presenečenje Moskve niso uspeli. Trdilo se je, da nenadna smrt Zdanova s tem neuspehom ni bila brez veze. Pokazalo se je namreč, da je Titova OZNA tako odlično organizirana, da je celo prekosila svojega mojstra v Moskvi. Kar se je moskovskih privržencev javilo na dan je OZNA polovila.

Ostali so se potuhnil.

Ker prvi jurij na Titove pozicije ni uspel, pripravlja Moskva očividno drugega. Ves ogromni propagandni aparat Moskve je na delu, da podkoplje Tita temelje v Jugoslaviji in v inozemstvu, prikazujoč ga kot izdajalca komunistične internacionalne. Vsekakor se akcija Moskve proti Titu ne omejuje samo na propagando in na koncentrirani gospodarski pritisk. Po starih preizkušanih metodah razvija svojo konspirativno dejavnost tudi v jugoslovanski partijskih vrstah, da pripravi udarec, ki ga bo poskušala izvršiti, kadar bo smatrala, da je čas dozorel.

Tito se brani, brani že sedem mesecev in od časa do časa vrača udarec z udarci. Poleg trditve, da njegova obsodba ideološko ni utemeljena, polaga v zadnjem času posebno važnost na trditve, da Moskva s svojo borbo proti njemu najresneje ogroža življenjske interese jugoslovanskih narodov. Izgleda, da ta trditve v Jugoslaviji vpliva. Da je tako, pokazuje najnovjša taktična poteza Moskve.

Slovenska Koroška in Trst so služili jugosl. kom. partiji kot zelo močno in učinkovito propagandno sredstvo v borbi za dosego oblasti. Predstavljajo danes pojme, ki odmevajo v jugoslovanski javnosti.

Da bi oslabila trditve Tita, češ SZ deluje proti jugoslovanskim narodnim in državnim interesom, je Moskvi bila potrebna propagandna poteza, ki naj bi delovala kot protidokaz. Namen te poteze postaja tako kaj jasen. Moskvi je šlo za tem, da svoji podtalni propagandi da novo hrano in nova sredstva za uspešno delovanje. Verjetno homo kmalu slišali, da bo Moskva to svojo diplomatsko potezo poskušala vnovičiti.

Seveda ne v Trstu — temveč v Jugoslaviji.

Volivni zakon

Z namenom, da vzpostavi upravo občin v anglo-ameriškem pasu STO-ja na podlagi volitev, je generalni ravnatelj za civilne zadeve ZVU general R. Gaither izdal 21. februarja 1949 ukaz št. 33.

Pred nekaj meseci je ZVU izdala že ukaz št. 345, ki je med tržaškimi Slovenci povzročil velik val ogorčenja zaradi nam škodljivih določb o volivnih upravičencih. Ukaz št. 345 je prezl vse one Slovence, ki jih je fašizem pregnal z rodne zemlje, popolno zaščito pa je dal vsem Italijanom, ki so se iz katerega koli razloga pripodili v Trst po l. 1940. Ta ukaz nas je prepričal, da so njegovi sestavljenci zasledovali cilj, kako omogočiti volivni uspeh samo enemu delu tržaškega prebivalstva na škodo drugega. Ni treba posebe poudarjati, da so oškodovani Slovenci. Več ko jasno je torej, da z volitvami ne bo prišla do izraza resnična volja tržaškega prebivalstva, da z njimi ne bomo bistveno pripomogli k pravi demokratizaciji našega ozemlja in da gre le za očitno pristransko merilo ugotavljanja tržaškega javnega razpoloženja.

Ukaz št. 33 verno posnema obstoječe volivne predpise v Italiji; izpuščene so pa vse določbe o nadzorstvu delovanja volivnih komisij po predstavnikih posameznih strank, oziroma list. Ravno tako je postopek v pogledu imenovanja skrutinatorjev nedemokratičen; namesto da bi skrutinatorje imenovala poedine volivne komisije po

Od srede
do srede

24. FEBRUARJA: Nemški listi predlagajo, naj bi pri preskrbi Berlina po zraku sodelovali tudi nemški letalci. — Zbornična komisija za raziskovanje profitorskega delovanja je 546 organizacij v USA označila za komunistične. — Sovjetska vojska je prva vojska v zgodovini, ki zahtira delavcev, ne ropa in ne osvaja tuje zemlje, piše glasilo rdeče armade v zasedeni Nemčiji. — Bolgarski zunanji ministar je predložil zbornici nov zakon o verah, ki naj po njegovi izjavi »zavaruje bolgarske škofe pred nasiljem Vatikanca«. — Podpis premirja med Izraelom in Egiptom. — Začetek nove čistke v češkem zunanjem ministru, kjer so ministru Clementisu postavili 4 posebne komunistične nadzornike. — Poslednji madžarski opozicijski stranki sta se pridružili komunistični zvezi vladnih strank. — Argentinski predsednik Peron je govoril o vedno večji gospodarski krizi v državi ter krivde zanjo obdolžil komuniste ter mednarodni kapital. — Predsednik USA Truman izjavlja, da mora Amerika podpirati Evropo, dokler si ne bo opomogla.

25. FEBRUARJA: Združene države morajo z Atlantiko zvezo svojo silo dati za obrambo Evrope, ker le tako bo moči preprečiti poraz demokracije, je govoril ameriški podpredsednik Barkley. — Poročila o zbiranju sovjetske vojske ob norveški meji, kar norveški vladni krogi označujejo samo kot zastraševalno potezo, da ne bi Norveška stopila v Atlantiko zvezo. — Začetek razprave proti 15 protestantskim pastorm v Sofiji; ki so jih obdolžili vohunstva, velezdaje in podobnih zločinov. — Pogrevanje starih nasprotij med Nemčijo in Francijo služi samo sovjetski politiki, sodi voditelj nemških socialistov dr. Schumacher.

26. FEBRUARJA: Titova vlada ostro obtožuje Albanijo zaradi nedavnih aretacij jugoslovanskih diplomatov v Tirani. — Newyorški protestantski nadškof dr. Garbett zahteva, naj Jeruzalem kot svetišče vsega krščanstva pride pod mednarodno upravo. — Holandska vlada napoveduje bližnjo osvoboditev vseh indonezijskih republikanskih pravkov. — Tudi italijanski komunistični prvak Togliatti pravi, da bodo laški komunisti podpirali sovjetsko vojsko, če bi napadla Italijo. — Odstop podpredsednika italijanske vlade, demokratičnega socialista Saragata. — Sovjeti znova zahtevajo, naj zahodne države vrnejo 140.000 sovjetskih državljanov z zahodnih področij Nemčije, ki ne marajo v domači »raja«.

27. FEBRUARJA: Sestanek voditeljev angleške Delavske stranke, na katerem razpravljajo o pripravah in gesli za volitve leta 1950. — Ameriška vojna mornarica je začela največje vaje, kar jih pomeni zgodovina. Pri njih sodeluje 120 vojnih ladij vseh vrst, stotine letal in blizu 40.000 mož. — Zavezniško letalstvo je pri preskrbi Berlina dosseglo v tednu dni že tretji rekord in pripeljalo en dan nad 8000 ton blaga v oblegano nemško prestolnico. — Za predsednika Evropskega gibanja so v Bruslju izvolili francoskega sindikalnega voditelja Leona Juhauxa. — Za varnost Danske je pristop k Atlantski zvezi neobhodno potreben, izjavlja ministrski predsednik Hedtoft.

Od srede
do srede

28. FEBRUARJA: V Milanu so obsodili na 30 let ječe poročnika Mattea Ferro, sodelavca poveljnika zloglasne X Mas kolaboracionistične jedinice, ki so ga v Rimu pred par dnevi izpustili na svobodo! — Churchill izjavlja, da OZN ni sposobna vzdrževati svetovni mir. — Gospodarski in socialni svet OZN je zaključil razpravljanje o svetovnem gospodarskem položaju. — Britanska trgovinska delegacija je odpoštovala v Beograd. — Francoska vlada nadaljuje z odločno akcijo proti komunističnim vohunom. — Francoska vlada je odklonila, da bi izročila Sovjetom tri svoje zločince, ki so pričali v Parizu v korist Kravčenko.

1. MAREC: Madžarska je prenehala s plačevanjem reparacij, ki jih dolguje Jugoslaviji. — Avstrijska vlada vztraja pri ohranitvi sedanjih mej z Jugoslavijo. — Po vsej Italiji velika protestna zborovanja zaradi osvoboditve »povojnika« Borgheseja. — Inozemski Grki so se slabo odzvali vladnemu povabilu na nabor. — Canterburyjski dekan Hewlett Johnson priča v Parizu proti Kravčenko.

2. MARCA: Pri nadaljevanju procesa proti sodelavcem kardinala Mindszentyja je pet skrivcev preklicalo vse izjave, podane v preiskavi. — Nad Evropo razsaja jo hudi viharji. — Jugoslavski zastopnik Bebler vztraja na londonski konferenci pri zahtevi po popravni krivičnih meja z Avstrijo. — Na procesu proti protestantskim cerkvenim voditeljem v Sofiji obtožujejo zapadne cerkvene kroge, da so v Bolgariji hujskali proti vladj Domovinske fronte.

Volivni zakon

(Nadaljevanje s prve strani)

predhodnem sporazumu s predstavnik vložnih list, jih bo imenoval pristojni občinski odbor. Pravilne in upravičene so zato ugotovitve naših volivcev, da je zakonodajalec v tem pogledu ravnal nedemokratsko, ko je prezrl vsako določbo o tehtni kontroli delovanja volivnih komisij.

Po novem volivnem zakonu bo imela vsaka občina občinski svet, občinski odbor in župana. V Trstu bo imel občinski svet 60 članov, v Miljah 30, v Devinu-Nabrežini in Dolini 20, v Zgoniku in Repentabru pa 15. Občinski odbor bo imel v Trstu 12 članov in 3 namestnike, v Miljah, Dolini in Devinu-Nabrežini 4 člane in 2 namestnika, v Zgoniku in Repentabru pa 2 člana in 2 namestnika. Občinskemu odboru predseduje župan.

Volivno pravico imajo vse osebe, ki so pravilno vpisane v volivne imenike. Volitve se bodo vršile na nedeljo; najavil jih bo župan vsaj 45 dni prej.

Kandidatne liste mora vložiti v Trstu najmanj 300 volivcev, v Miljah 100, v Devinu-Nabrežini in Dolini 30, v Zgoniku in Repentabru 10.

Župan mora skrbeti, da bo vsak volivni upravičenec dobil po pošti potrdilo o vpisu v volivni imenik vsaj 5 dni pred volitvami. Potrdilo bo priložen listek — kupon, ki ga bo odtrgal predsednik sekcijskega volivnega urada.

To so glavne določbe ukaza št. 33 v pogledu volitev, ki se bodo vršile verjetno v prvi polovici junija.

Načrt za mednarodni žitni sporazum

Posebni odbor, ki obstoja iz treh predstavnikov izvoznih in treh predstavnikov uvoznih držav, izdeluje načrt mednarodnega žitnega sporazuma za 1. 1949. Ta odbor so imenovali iz predstavnikov Velike Britanije, Irske, Švice, Kanade, Združenih držav in Sovjetske zveze.

Avstrija odreka koroškim Sloven- cem celo pravico do avtonomije!

Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra Bebler je 24. februarja na seji zastopnikov štirih velesil pojasnil jugoslovansko stališče in jugoslovanske zahteve v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo.

Jugoslovanski predlogi vsebujejo štiri točke in sicer:

1. Sedanjost avstrijsko-jugoslovansko mejo je treba popraviti v korist Jugoslavije in sicer po sporazumu, čigar podrobnosti bi določili pozneje.

2. Slovenski del Koroške naj postane — posebna pokrajina v okviru Avstrije, ki bo uživala politično, gospodarsko in kulturno avtonomijo. Poročstvo za izvajanje avtonomije naj prevzame Varnostni svet Združenih narodov. Nova pokrajina naj bi imela lastno varnostno službo ter posebne odnose s sosednjo republiko Slovenijo.

3. Avstrija mora dati Jugoslaviji znatne reparacije.

4. Tistim Slovincem in Hrvatim, ki živijo izven področja bodoče avtonomne Koroške, je treba zagotoviti vse manjšinske pravice.

Bebler je dejal, da smatra Jugoslavija svoje prvotne ozemeljske zahteve do Avstri-

je sicer za docela upravičene, da pa so se zahodne velesile stalno branile, da bi te zahteve priznale. Zaradi tega je nastal položaj, ki ga Jugoslavija mora upoštevati. Ker jo pri vsem njenem nastopanju vodi želja, da bi prispevala k mednarodnemu sodelovanju, je zdaj pripravljena sprejeti pameten kompromis.

Poudaril je tudi, da so ti njegovi predlogi le splošnega značaja. Jugoslavija jih bo podrobno izdelala in izpopolnila, če bodo štiri velesile njeno ponudbo v načelu sprejele.

Pri razpravi je bil navzoč tudi avstrijski zunanji minister dr. Gruber.

V londonskih političnih krogih so Beblerjevi predlogi vzbudili razočaranje. Sodijo, da je Jugoslavija za začetek pogajanj postavila previsoke zahteve. Z njimi je znova trčila ob odpor zahodnih držav, ki o kakršni koli spremembi sedanje avstrijske meje ali o reparacijah ne marajo slišati. Zahteva, naj bi nova koroška avtonomna pokrajina imela posebne odnose z republiko Slovenijo, vzbuja strah, da si hočejo titočevci s tem odpreti pot za politično prodiranje na Koroško.

Bebler je nekaj dni za tem odpotoval v Pariz na sesta-

nek s francoskim zunanji ministrom Schumanom, očitno zato, da bi dobil podporo Francije za svoje predloge. 28. februarja je avstrijski zunanji minister dr. Gruber odgovoril na Beblerjeve predloge.

Glede poprave meja je dejal, da Avstrija ne bi nikdar odobrila pogodbe, ki ne bi ohranila neokrnjenih meja, katere je imela pred priključitvijo k Nemčiji.

Glede zahteve po avtonomiji slovenske Koroške, je Gruber navajal statistike, da bi dokazal, da povsod, kjer živijo nemško in slovensko govoreči Avstrijci, ni okraj, kjer bi ne bilo nemško govoreče večine. Izvedba jugoslovanskega predloga o avtonomiji bi ustvarila samo zmedo.

Gruber je nato dejal, da so po avstrijski ustavi že določena primerna jamstva za vse manjšine. Če pa bi jugoslovanska vlada želela kako mednarodno zaščito za slovensko manjšino v Avstriji, bi Avstrija privolila, da se ta jamstva vključijo v mirovno pogodbo.

Gruber je dalje izjavil, da Avstrija ne more sprejeti nikakih zahtev po plačilu reparacij. Opozorila je tudi na člen 45. v osnutku pogodbe,

po katerem naj bi Jugoslavija dobila avstrijsko imovino v Jugoslaviji. Rekel je, da bi to obremenilo Avstrijo vsaj za sto milijonov dolarjev. To določilo bi utegnili avstrijski parlament sprejeti, čeprav krši v Potsdamu sprejeto načelo, da od Avstrije ne bi smeli zahtevati reparacij.

Kar se tiče Beblerjeve želje po razširitvi trgovskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, bi se bilo mogoče sporazumeti o nadzorstvu nad elektrarnama v Žvabeku ter nad neko drugo elektrarno ob gornji Dravi, ki sta v Avstriji, ker Jugoslavija potrebuje nujno energijo. Osnova za vse pa so prijateljski odnosi in mirovna pogodba naj pomeni začetek nove dobe prijateljskega sodelovanja med obema državama.

1. marca so namestniki zunanjih ministrov spet sprejeli Beblerja, ki je vztrajal pri prvotnih predlogih. Če jih zahodne države ne bodo sprejele, ne bo mogoče nadaljevati pogajanj za mirovno pogodbo, je dejal Jugoslavija je po njegovem dovolj popustila.

Jugoslovanska neodjenljivost je zelo poparila Angleže, Francoze in Amerikance, ki so upali, da bo ob primerni Titovi uvidevnosti le mogoče skleniti mirovno pogodbo.

Jugoslovansko poslanstvo v Londonu je objavilo brošuro, v kateri po izidih plebiscita iz leta 1920 zahtevajo, naj bi novo mejo med Avstrijo in Jugoslavijo tvorila Drava.

Koliko stane ameriške družine pomoč Evropi

Na podlagi statističnih podatkov ameriškega industrijskega odbora plačuje vsaka družina povprečno 113 dolarjev letno za pomoč, ki jo Združene države nudijo Evropi z Marshallovim načrtom. Vsak prebivalec Združenih držav, možje, žene in otroci, prispeva letno 31 dolarjev, da države zahodne Evrope dosežejo zastavljeni cilj. Na vsakega prebivalca držav, ki so pristopile k evropskemu obnovitvenemu načrtu odpade letno povprečno 17 dolarjev ali približno 12% državnih dohodkov.

V Islandu odpade na vsakega prebivalca 74 dolarjev, v Trstu 55 dolarjev, v Nizozemskem 51, v Avstriji 36, na Norveškem 33, v Franciji, Grčiji, Danski in Irski od 29 do 24 dolarjev, na Švedskem, v Veliki Britaniji, Italiji francoski coni Nemčije in bivoni zahodne Nemčije od 15 do 9 dolarjev, v Belgiji, Luksemburgu in Turčiji od 4 do 2 dolara.

Truman

o komunizmu

Ameriški predsednik Truman je govoril te dni v poslanski zbornici, ter dejal, da komunistična gonja proti Marshallovemu načrtu v Evropi peša. Komunisti so pri vseh volitvah, kar jih je bilo lani, izgubili dosti pristašev in postojank. Zaradi Marshallovega načrta komunizem povsod v Evropi nazaduje. Zdej je zlasti važno, da se delavski sloj otrese komunističnega vpliva ter nasilnega nadzorstva, ki ga nad njim izvajajo rdeči voditelji.

„Trst nima budčnosti...“

Januarja letos je znašal pomorski promet v Trstu po uradnih podatkih 182.325 ton.

Januarja lani je promet znašal samo 84.629 ton. V primeri z lanskim januarjem se je letos povečal tudi promet po železnicah. Januarja lani je promet po železnicah znašal 98.515 ton blaga, letos pa skupno 179.307 ton blaga.

Tržaška pristaniška agencija ameriških sil v Avstriji poroča, da je v zadnjih 7 dneh prispelo v tržaško luko iz Združenih držav 9 ladij s skupnim tovorom 59.000 ton dobav Uprave za gospodarsko sodelovanje, določenih za Avstrijo.

Italijanski socialisti in Trst

Pri zunanje-politični razpravi v italijanski poslanski zbornici dne 23. februarja je socialistični prvak Pietro Nenni presenetil Italijo in svet z izjavo, da italijanska socialistična stranka zahteva imenovanje guvernerja za Svobodno tržaško ozemlje.

Nenni je dejal, da je že leta 1946, ko je bil zunanji minister, zagovarjal ustanovitev svobodne tržaške države, ki naj bi se po njegovem razširila tako, da bi vanjo spadala tudi Pulj in Gorica.

Če bi bil Nennijev nastop v italijanskem parlamentu izviral iz odkritosrčnih nagibov, bi ga bilo treba pozdraviti. To bi namreč pomenilo, da se znaten del Italijanov ne strinja s sedanjimi revizionističnimi prizadevanji in šovinističnimi težnjami italijanske politične javnosti.

Nennijeva zahteva bi dalje pomenila, da se trezni ljudje v Italiji zavedajo, da je priznavanje in izpolnjevanje pogodb temelj vsakega pravega sožitja med sosednjimi narodi. Dalje bi v tem imel dokaz, da italijanski socialisti vidijo v svobodnem Trstu most, ki naj veže Italijo in Jugoslavijo ter omiljuje nevarna trenja med njima, hkratu pa služi vsej Srednji Evropi, kakor je to

bila njegova stoletna vloga in naloga.

Zal je Nenni sam že čez nekaj dni razočaral vsa ta pričakovanja.

Neka »Consultat« tržaških šovinističnih krogov je namreč socialističnemu prvaku poslala izzivalno protestno brzojavko, naj pride svoj predlog ponovljat na zborovanje v Trst, če si upa.

Nenni je na protest odgovoril tudi z brzojavom, v katerem pravi, da je »združitve Trsta z materjo domovino« bila vedno cilj italijanske politike in tudi njegov cilj.

Socialistični tisk je brzojavki dodal razlago, iz katere je razvidno, da hoče tudi Nenni, dasi po ovinkih, doseči isti cilj, kakor ga hočejo šovinistični krogi izsiliti naravnost in z odkritim trganjem veljavnih pogodb.

Nenni zahteva razširitev tržaške države samo zaradi tega, da bi imela čim več italijanskega prebivalstva in torej čim večjo italijansko politično večino. Za imenovanje guvernerja se italijanski socialisti potegujejo samo, da bi z volitvami izvedli plebiscit za priključitev Trsta Italiji in bi spremembo mirovne pogodbe izvedli po »demokratski« poti.

Danes meni, jutri tebi!...

Švicarski tednik »Die Weltwoche« prinaša o usodi grškega partizanskega »general« zanimivo poročilo, ki nazorno odkriva pota in načine komunistične doktrine ugrabljanja ljudi. Za nas tu taki »častni in junaški« podvigi niso nič novega, saj so lovke azijskega polipa segle prav v naše uredništvo pred podrugim letom. Kljub temu prinašamo poročilo švicarskega tednika v osvežitve spomina našim ljudem in tudi v svarilo zaslepljenim ostankom sopotništva. »Die Weltwoche« piše:

Dosedanji vodja grških partizanov, »general« Markos je sedaj državni jetnik v Moskvi. Spravilo so ga v tretje

nadstropje zloglasnega zapora Lubjanka, kjer imajo pod ključem najvažnejše državne jetnike, ki so jih polovili na ukaz Politburoja. Ravnatelj imenovane ruske bastije, polkovnik Kotov, je edini opolnomočenec za sprejem zanimivih državnih jetnikov, ki jih dobavlja tajna policija.

Kako je uspela aretacija grškega Tita? Markos je postal žrtev zvijačne zasede. Poklicali so ga na neko, baje zelo važno konferenco v majhno vasico Zdolnik na grško-bolgarski meji. Tja se je odpravil Markos dne 15. januarja. Poleg telesne straže ga spremljalo še pet izbranih varuhov. Komaj je prispel v Zdolnik, so ga aretirali bol-

garski policisti in ga z avtom odpeljali najprej v Sofijo, potem pa z letalom v Moskvo.

Ta senzacionalni razvoj so dobro poučeni krogi v Moskvi predvidevali dva meseca pred tem, kajti že meseca novembra sta bila odposlana dva višja poročevalska častnika ruskega generalnega štaba v Sofijo, da bi preiskala »razplet široko zasnovane trockistične zarote v bolgarski armadi in med grškimi partizani«. Eden izmed obeh častnikov je bil bivši podpolkovnik jugoslovanske armade, Protić, po rodu iz Hrvaške, drugi pa bivši polkovnik bolgarske vojske, Makalov. Ista častnika sta vodila tudi preiskavo pri odkrivanju zarote v češki armadi, ki je v zadnjih tednih dovedla do številnih aretacij in obsodb.

Titovi poizkusi, da bi v Markosu našel zaveznika, so povzročili odstranitev in ugrabitev grškega partizanskega veljaka. Tito je poslal Markosu zaupno pismo, v katerem mu je ponudil 30.000 prostovoljcev, ki naj bi jih prikrili kot grške partizane. S to pomočjo naj bi se Markos polastil mesta Soluna in ga stavil Jugoslaviji na razpolago kot svobodno pristanišče. V istem pismu je Tito svojemu tovarišu zagotavljal, da bo Stalin pri pogajanjih z anglo-saksonskim svetom žrtvoval ves Balkan in da so mu visoki bolgarski častniki, ki jih je odbilo hlapčevanje Dimitrova, obljubili svojo aktivno pomoč.

Ali je Markos sploh to pismo prejel? To ni gotovo. Vsekakor pa je v Moskvo prispela fotokopija tega pisma. Na podlagi tajne preiskave, ki so jo vodili v grškem partizanskem generalnem štabu, je Politburo zaukazal takojšnjo aretacijo Markosa. Ali popularnost, od komunistov vsega sveta tako brez pridržkov slavljene Grka, se je zdela med njegovimi privrženci tako velika, da ni kazalo aretirati ga v sredi lastnih čet. Povabilo na sestanek v Zdolnik je prinesel sam podpolkovnik Protić v imenu sovjetskega generalnega štaba.

Tudi temu sledečo farso »odstopitve iz zdravstvenih razlogov« je organiziral obzir do Markosove priljubljenosti. Sobojevniki so vedeli, da Markos nima nobene težke bolezni, tej potegavčini niso verjeli, čeravno so na uporniškem radiju prebrali neko izjavo, ki naj bi jo Markos osebno napisal.

Ali so čiščenja med albaniskimi komunističnimi veljaki v zvezi z usodo Markosa, trenutno ni jasno. Na vsak način se maršal Tito zaveda, da bi bila njegova prisotnost v Lubljanki od Politburoja zaželjena.

Hujskači se sami odkrivajo

Ves krajevni italijanski nelevičarski tisk prinaša poziv, ki ga je goriška italijanska republikanska stranka poslala zunanjemu ministru grofu Sforzi, v katerem ga roti, naj stori vse, kar je mogoče, da bi bila njegova prisotnost v Lubljanki od Politburoja zaželjena.

Tudi mi se strinjamo, da je treba zadevo enkrat vendarle zaključiti in smo nenehoma ob raznih prilikah ostro obsodili vse delo komunistične partije v maju 1945. Saj se med odpeljanimi nahaja tudi mnogo Slovencev.

Toda poziv goriške italijanske republikanske stranke vsebuje tudi lažljivo trditev, da se je napad od strani Italijanov na kulturno prireditve Slovencev (červano levičarsko usmerjenih) dne 13. februarja izvršili zaradi odpeljanih in maju 1945. Republikanska stranka dobro ve, da je to gola laž, ker je ves italijanski tisk (vzemši levičarskega) takrat poudarjal, da Slovincem se ne sme dovoliti v mestu niti kulturnih prireditev in da je Prešeren »tuj« pesnik, ki ga nobeden ne pozna. Na drugi strani pa moramo poudariti, in to z zadostjenjem, da je tudi zastopnik republikanske stranke na seji občinskega odbora glasoval za dajanje dvoranje Trgovskega doma na razpolago tudi Slovincem. Torej?!

Najvažnejša pa je za nas

grožnja, ki jo poziv republikanske stranke izreka v sledečem stavku: »Ekscelenca, naša dolžnost je povedati prav odkrito, da bodo postajali odnosi med Italijani in Slovenci vedno bolj nevarni, če se ne reši zadeva odpeljanih.«

Goriška republikanska stranka je torej med onimi, ki odobravajo napade na Slovence, ki niso prav nič krivi zaradi dogodkov iz maja 1945. Pri tej priliki moramo odkrito povedati, da smo med napadalci 13. februarja videli tudi žensko, ki stalno zagotavlja, da ji je dal odpeljati moža nek goriški inženir italijanske narodnosti, ki še živi v Gorici. Zakaj pa ne prime njega? In ta ženska je Slovenka, kakor je bil Slovenec njen odpeljani mož. Tu je najboljši dokaz, da niso odpeljali ljudi zaradi njihovega italijanstva, ampak zaradi političnega nasprotstva in tudi na ovadbo samih Italijanov. Vemo pa tudi za druge še bolj težke in dokazane primere, da so oblastem ovajali razne Goričane prav poturice tudi italijanske narodnosti!

Zakaj naj potem nosijo odgovornost za vse to goriški Slovenci kot celota? Ali naj tudi Jugoslavija naprti italijanski manjšini v njenih mejah vso odgovornost za divjasko in zločinsko početje fašističnih nasilnikov nad Slovenci in Hrvatimi? Ali je ves

italijanski narod odgovoren za tistih deset-dvanajst tisoč Jugoslovancev, ki so pomrli od gladi in trpljenja v taboriščih, kamor so jih Italijani odpeljali brez sodnega postopanja v času okupacije? Ali je ves italijanski narod odgovoren za tistih 360.000 mrtvih, ki so padli v severni Italiji v zadnjih osmih dneh vojne, med temi ženske, otroci, starčki itd., vzeti kar ven iz hiše večinoma ponoči? Tam gotovo niso bili »slavo-komunisti!« Kaj pa tisti grozotni zločini, ki so se v notranjosti Italije dogajali po končani vojni (okoli sedem sto ubitih v sami Emiliji!) in ki jih policija komaj danes odkriva? Ali so tudi te zakrivilji »slavo-komunisti?« Saj jih tam ni bilo!

Grožnja republikanske stranke, ki se sklicuje na velikega ljubitelja človeštva Mazzinija, je hujskaška, zato nosi tudi ta stranka odgovornost za vse napade, ki so se

izvršili in se bodo vršili (ona jih napoveduje!) proti Slovincem! Zares lepa kultura, lepa civilizacija!...
Zelimo, da se zadeva odpeljana, tako od ene kakor od druge strani, reši zadovoljivo, toda vztrajamo, da ne moramo pristati na to, da bi naša manjšina v Italiji nosila kake odgovornosti za to in terjamo od vlade v Rimu, da nas zaščiti s posebnimi zakoni, kakor že nemiško in francosko manjšino v Italiji. Najboljše so zaščiteni Nemci, ki uživajo popolno avtonomijo, pa so ravno Nemci zagrešili največje zločine v Italiji, v Evropi in v svetu sploh in vendar jim je Italija dala popolno avtonomijo. Mi, ki smo pod fašizmom v Italiji najbolj trpeli in nismo prav nič krivi za dogodke v maju 1945, mi smo osovraženi od Italijanov v glavnem le zaradi tega, ker smo Slovenci. In vlada nas ne ščiti, kakor to zahteva mirovna pogodba!

Ali je »Primorski dnevnik« slovenski list?

»Primorski dnevnik« je 23. februarja priobčil uvodnik »Ali je radio Trst II. slovenska postaja?« V njem je po komunistično napadel vodstvo in sodelavce edine radijske postaje, ki danes svobodno, brez partijske cenzure, pripoveduje Slovincem resnico o dogodkih doma in po svetu in jim v čisti slovenski besedi posreduje nepovrjeno in neoskrnjeno domačo in svetovno glasbeno, gledališko in književno umetnost.

S »Primorskim dnevnikom« in njegovimi pisalci se zaradi tega grdega in ponižavega nastopa ne bomo prerekli.

Pač pa se vsakemu poštemu in svobodnemu Slovincu ob tem napadu mora poroditi vprašanje, ali je »Primorski dnevnik« res slovenski list, oziroma celo glasilo Slovencev v Trstu in na Primorskem, kakor to v isti sapi bahato trdi.

Odgovor na to vprašanje je: ne in nikoli!

List, ki v današnjih razmerah in na tem področju napada ustanovo, kakršna je slovenski radio v Trstu, že s tem ravnanjem, samim dokazuje, da je sovražna vsemu, kar je zares slovenskega in kar slovenskemu narodu

v tem nevarnem času koristi in dela čast.

Mar naj imamo za slovensko glasilo list, ki je v dobrem tednu dni pod videzom obrambe slovenskega šolstva v Trstu naše šole v resnici dvakrat napadel, ki zameri slovenski šoli isto kakor najhujši italijanski šovinisti, ki znova blati požrtvovalne slovenske šolnike in ljudi, brez katerih bi slovenskih šol na Svobodnem tržaškem ozemlju sploh ne bilo? In vse to v času, ko se je treba za vsakega slovenskega šolarja, za vsako učilnico, za vsak razred boriti s tistimi, ki so še do včeraj bili »Primorske mu dnevniku« bratje in zavestniki?

Ali se more slovenski list imenovati tiskovina, ki na levi plati svoje prve strani odreka slovenstvo pravim in požrtvovalnim Slovincem, na desni plati iste strani pa v isti sapi prinaša članek, kjer v tujem, italijanskem jeziku oznanja isto tujo učenost, kakor jo sicer prodaja v svojih moskovitarski slovenščini?

Ali naj bo slovenski list to idejno skrupacalo, ki je v štirinajstih dneh, ko se odloča usoda važnega dela slovenske zemlje, temu vprašanju posvetilo komaj trideseti-

Duhovna osamljenost jugoslovanskih narodov

Titov režim je jugoslovanske narode v delovnem oziru skoro čisto izoliral od ostalega sveta. Človek ima danes v Jugoslaviji občutek, da živi silno daleč od ostalega kulturnega sveta. Ta občutek je tako izrazit in močan, da se ljudje njegove absurdnosti niti ne zavedajo in niti ne pomislijo več na to, da žive vendar v evropskem kulturnem območju in da je to občutje nekaj zelo nenaravnega, za ljudi v demokratičnih državah prav za prav nekaj nerazumljivega. S to duhovno blokado, ki jo režim že skoro štiri leta izvaja proti lastnemu ljudstvu, hoče oslabiti duhovni odpor jugoslovanskih narodov proti komunističnemu totalitarizmu, odvrniti pritok novih moralnih energij iz ostalega kulturnega sveta in ustvariti tako pogoje za vzgojo »novega človeka«, človeka »jasnega čela in vedrih lic«, ki ga ne bo več težila duhovna tradicija, ki se bo odpovedal duhovni dediščini iz preteklosti in se bo zato tem lažje in s tem večjo vneto oprjel »ednega znanstvenega svetovnega nazora« — doktrine marksizma — leninizma. To je dejansko najhujša oblika političnega terorja v Jugoslaviji, kar ne občutijo samo intelektualci, ampak tudi preprosti ljudje. Toda o tej obliki te-

no tistega prostora in pozornosti, kakor poveličujev socialističnega narodnega slepomišljenja v Trstu pred štiridesetimi leti, Stalinovim boljševičkim teorijam, popisovanju muhiške ljubezni v Stalingradu, oživljanju propadle fratelance za 8. marec in 1. maj, kitajski »osvobodilni« borbi, indijski reakciji in kar je še takih, za tržaške Slovence danes na moč »važnih« vprašanj?

Odgovor je: ne in še enkrat ne!

»Primorski dnevnik« je lahko glasilo ene ali druge Osvobodilne fronte, ene ali druge komunistične partije; je lahko trobilo Titove propagande ali plakat svetovne revolucije — vse, samo slovenski list ne.

In če si sem pa tja še vedno lasti ta naslov, ga njegovo lastno pisanje vsak dan sproti postavljaja na laž!

rorja v Jugoslaviji svet najmanj ve, ker je najbolj skrita in rafinirana, obenem pa tako izrazita, kakor ni bila niti v Hitlerjevji Nemčiji in ni najbrž niti v Sovjetski zvezi.

V Jugoslaviji danes ni mogoče kupiti nobenega tujega časopisa. Dokler ni izbruhnil spor s Kominformom, je človek lahko dobil vsaj komunistične in komunistom prijazne liste iz ostale Evrope, n. pr. »Daily Worker«, »Unita«, posebno pa rusko časopisje. Zdaj niti tega ni več dobiti. Kot edini vir informacij iz zunanjega sveta preostane le še radio, ki igra enako vlogo kakor v časih nemške okupacije. Poslušanje tujih radijskih postaj sicer ni uradno prepovedano, toda brez nevarnosti vendarle ni, in tako poslušajo ljudje radio London in druge zahodne radijske postaje rajši za zaprtimi vrati in okni, iz strahu pred denuncijami, ki imajo lahko za denunciranega neprijetne posledice.

Knjižarne prodajajo samo knjige jugoslovanskih založb, kvečjemu še ruske knjige. Novih knjig v drugih evropskih jezikih v njih ni mogoče dobiti, razen morda kakšne posamezne knjige, ki v simpatični luči prikazuje današnji režim v Jugoslaviji. Jugoslovanske založbe pa izdajajo le marksistično-leninistično literaturo, dela komunističnih pisateljev, prevode ruskih knjig in končno klasike svetovne literature, pa samo tiste, ki so našli milost v očeh komunističnih, dlasti sovjetskih literarnih zgodovinarjev. Če se posreči komu vtihotapiti kako tujo knjigo, tajno kroži med intelektualci kakor kakilegalen letak, ker jim je dokaz, da je nekje še drug svet. Toda brati in posedovati knjige zahodnoevropskih založb, ki nimajo pečata državnega podjetja, katero ima monopol za uvoz knjig in časopisja, je tvegana stvar. Pred nekaj meseci so zaprli v Ljubljani pesnika Jožeta Brejca, ki se je pregrešil s tem, da je poslal nekemu svojemu prijatelju iz Pariza nekaj eksistencialističnih knjig, čeprav je bil drugače v svojih delih zelo korekten in celo servilen nasproti režimu.

Ljudje so duhovno sestradani in ker ni novih knjig iz zahodnoevropskega kulturnega območja, segajo po starih. Trgovina s starimi slovenskimi in tujimi knjigami

predvojnih izdaj cveti. Celovse državne knjigarne se okoriščajo s to konjunkturo in so si opremile posebne antikvariatne oddelke, ki jim donajajo glavni viri dohodkov. Predvojni letniki predstavljajo danes prave duhovne zaklade in ljudje jih skrbno varujejo. Odkar so bile »očičene« vse javne knjižnice, si išče svobodna človeška misel zatočnice le po privatnih knjižnicah. Redki izvodi tujih revij iz zahodnega kulturnega sveta, ki se jih včasih posreči vtihotapiti na ta ali oni način v državo, romajo med intelektualci iz rok v roke kakor dragocenost, zlasti francoske revije, ki so imele pred vojno mnogo bralcev posebno v Sloveniji, n. pr. personalistična revija »Esprit« ali »La vie intellectuelle«. Toda le malo izvodov se posreči prodrati skozi duhovno blokado, zadnje čase še celo ne. Zadnja številka »Esprita«, ki se mi je posrečilo dobiti v roke, je bila od julija 1947.

V znamenju te načrtne duhovne izolacije sta tudi gledališče in film. Gledališče služi propagandi. Repertoarji so sestavljeni iz takšnih domačih in ruskih del, kakor je n. pr. »Rusko vprašanje« Simonova, delno pa iz del tiste klasične gledališke literature, ki je prestala preiskušnjo sovjetske kritike in katere »najmlajša« predstavnik sta Čehov in Bernard Shaw. O sodobnih delih in avtorjih iz zahodnega sveta ne ve jugoslovanska publika — enako kritika — ničesar, prav tako kakor nima pojma o medvojni in povojni zahodni literaturi. Imena Sartre, Camus, Huxley, G. Green, Plivier, Faulkner, Hemmingway, Steinberg, Kafka, ali celo mladih zahodnoevropskih komunističnih pisateljev kakor sta n. pr. v Italiji Vittorini in Pratolini so celo intelektualcem skoro popolnoma nepoznana, prav tako miselni tokovi in umetnostne struje, katere zastopajo v literaturi. Nekoliko bolj poznan je Artur Koestler, ker je nekoliko izvodov njegovih knjig po zaslugi svoje posebne aktualnosti srečno prodrlo blokado in tajno kroži iz rok v roke.

Kinematografi predvajajo v glavnem sovjetske filme, ki so jih ljudje vkljub nekaterim dobrim filmom, kakor so n. pr. pravljice ni, v katerih se zdaj edino lahko izživlja ruska filmska umetnost,

že do grla siti zaradi njihove vsiljive tendencioznosti in večnih vojnih prizorov. Zahodnega pokrepla je le približno četrtina predvojnih filmov, pa še ta so po večini stari in brez umetniške vrednosti. Vendar ljudje dereče gledat tudi te filme, ker si pač žele izpremembe v navadni filmski hrani in bi se radi živčno sprostil. Tem večji uspeh je doživelo tistih nekaj dobrih zakladnih filmov, ki so se srečno izmuznili skozi blokado, n. pr. francoski film »Otroci paradajza« in angleški film »Sedma tenčica«. Ti filmi cele te ne niso prišli s sporeda in ljudje so potrpežljivo čakali po cele ure, da bi dobili živelo tistih nekaj dobrih zakladnih filmov, ki so se srečno izmuznili skozi blokado, n. pr. francoski film »Otroci paradajza« in angleški film »Sedma tenčica«. Ti filmi cele te ne niso prišli s sporeda in ljudje so potrpežljivo čakali po cele ure, da bi dobili živelo tistih nekaj dobrih zakladnih filmov, ki so se srečno izmuznili skozi blokado, n. pr. francoski film »Otroci paradajza« in angleški film »Sedma tenčica«. Ti filmi cele te ne niso prišli s sporeda in ljudje so potrpežljivo čakali po cele ure, da bi dobili živelo tistih nekaj dobrih zakladnih filmov, ki so se srečno izmuznili skozi blokado, n. pr. francoski film »Otroci paradajza« in angleški film »Sedma tenčica«.

Tako je duhovna blokada, ki jo izvaja Titov režim nad jugoslovanskimi narodi, popolna. Njihov kulturni in s tem splošni razvoj je nasilno ustavljen in izkrivljen. Takšna pomembna in v gotovem oziru odločilna spoznanja evropske misli, kakor je n. pr. eksistencializem, ki predstavlja danes nekaj obračun evropske filozofije s pozitivizmom in postavlja človeštvo pred važna razpوتا, so danes v Jugoslaviji skoro neopazna, komunistična kritika jih mima grede ožigosa in odpravi kot »pojavi vedno večje gnilobe kapitalistične družbe«.

Jugoslovanski narodji so danes v duhovnem oziru bolj izolirani od Evrope kakor kakšna afriška plemena ali Eskimi. Ker ni oplajajočih vplivov iz Evrope, postaja tudi domača literatura in druga kulturna produkcija vedno bolj miselno revna, okrneta in neužitna, čemur je zgovoren dokaz vojna slovenska književnost. Temu ne morejo odprosti nikake ideološke injekcije, še manj pa smešne sugestije, da smo pustili »dekadentni formalizem« v evropski kulturi že za seboj in prehajamo v vodstvo.

Naša naloga pa je, da zavestno povežujemo slovenski narod z evropskim miselnim svetom in mu varujemo ter množimo kulturno dediščino iz preteklosti, do tedaj, ko se bo rešil duhovna blokada Titovega režima.

Bogdan Haid

LEPA SULAMIT

Ti lepa Sulamitka, obžalujem, da nimam varavih besed blestečih, pogledov z lahniim trenom govorečih, ko te, jaz stari volk, še občudujem.

Lepota tvoja, res ne natolcujem, soneta vredna je, štirinajst gorečih dostojna verzov, kerubov klečečih, da te častijo — toda tu na tujem

in blizu Golgote me mesečina in čudna nočnega neba sinjina navdaja z žalostjo in domotožjem.

Srce in misel polni mi sleherno gorje tam v domovini neizmerno, kjer bratje mojji se bore z orožjem.

ČRNI OBLAKI

Ves dan ti črni oblaki gredo nad Jeruzalemom, mestom presvetim, nad Jeruzalemom, mestom prekletim zvonovi otožno jokajo.

V dolini pod sveto Oljsko goro od žalosti nad Jezusom razpetim, za njim razodetim in v nebo vzetim vso pozno noč cvrčki tožijo.

Divjajo pa zunaj obsedenci, strašen vihar, da bi kaznoval in ves svet s krvjo oškropil.

Le Jezusa ni, od nikoder ni, da bi nečiste iz njih pognal, v svinje pregnal, jih potopil!

Jeruzalem 1942

KRVAVA DOMOVINA

Oj ta jeruzalemska mesečina, te zvezde in nočno nebo in ta čuječa nad mestom tišina in to moje srce bolno!

In ta misel na tebe, domovina, brez nehanja noč za nočjo, da krvava si, da si razvalina, ubila, ubila me bo!

Saj stavim obupu pogumno se v bran in dvigam junaško rame, ali ko mine noč in prisveti dan,

zljajo pošasti vame: Slovenske vaši gore in našo stran pokrivajo črne jame!

KDO DELA ZGODOVINO...

Zdaj je vetrov z oblaki nesoglasje in polno je nebo pošastnih soh, jesenskih doba je pogostih ploh in vsa Judeja pusto dolgočasje.

Po jutrih in večerih zgodaj mraz je, nadležno grizka vid nam, dih in voh, s čutilom tipa je zavladal čoh, da stepamo kot garjavi po pasje.

Na teh planjavah vedno nekaj žgo in svet diši po ostru ožganini — kdo dela danes zgodovino, kdo?

Zavpij resnico v veter in pogini! Srce je žalostno in pretesno bi ne bilo mu v lešnika lupini.

V CERKVI BOŽJEGA GROBA

Pozabi marsikdo, kaj mu namen je tu v hramu Tvoje Golgote, Gospod, tak preblesti ga dragotin blestenje in zamegli poglede od krasot.

Jaz pa odmislim v zlatu tleče stenje, baziliko, njen veličastni svod, in gledam v duhu Tvoje le trpljenje in hodim z njim slovenski križev pot.

In prosim skrušeno Te, božji sin: Premagal smrt si, Tebi je mogoče, da streš sovražnika, ki smrt nam hoče!

Naj pade vsak, ki snuje naš pogin! Store naj čudež Tvoje svete rane, da narod moj, ki zdaj umira, vstane!

VSEH SVETIH 1942

Vigilije temne pojoč s ploho za ploho gre veter mogoč žalostinke pogrebne posnemajoč vso dolgo noč...

Kakor divjad od smrti zadet sam ne vem, kam se naj skrijem umret, domovina, zdaj Kristus na križ pripet za mnogo let...

Z doma me gledajo mrtve oči, iz mraka vprašujejo tisoči: Kje si? — Kje si? ...

Kadar potihne mrtvaški koral, ali boš v stari veri ostal — nas maščeval? ...

Dr. Anton Novačan

Problem odpuščanja delovnih moči

Pomanjkanje dela in brezposelnost sta postala v Trstu ravno v zadnjem času bolj občutna kot kdaj prej. Odpuščanje delavcev in uslužbencev je na dnevnem redu. In k temu vprašanju hočemo napisati nekaj besed, o katerih želimo, da bi se pravilno razumele in upoštevale.

Trst je prenapolnjen delavcev in uslužbencev iz starih pokrajin Italije ter beguncev, ki so prišli že med vojno in po vojni sem ne samo z vzhoda, ampak tudi z zapada. Oni z vzhoda so bežali pred komunizmom, drugi, ki so prišli iz Italije, so iskali v Trstu udobnejše življenje. Veliko število priseljencev, ki so prišli v Trst po 10. juniju 1940, je tu našlo delo in kruh. Dokler je zaslužka in dela za vse, ne odreka nikdo priseljencem gostoljubija, najmanj pa političnim beguncem, ki so po večini izgubili vse in z begom našli samo življenje. Zato gre njim vsa obzirnost, bolj kot drugim priseljencem, ki so prišli v Trst prostovoljno za boljšim zaslužkom.

Ko je vsled pritiskajočega pomanjkanja dela in nadstevljenosti zaposlenecv pa stopil problem reduciranja in odpuščanja pred nas v vsej svoji golosti in brezob-

zirnosti, je nastalo tudi vprašanje: kdo naj se poprej odpusti iz službe in z dela in gre po svetu za kruhom? Ali delavec in uslužbenec, ki je pred nekaj leti prišel od drugod v Trst ter tu dobil stalno bivaljšče in delo, ali pa domačin, ki je na tej zemlji rojen in ukoreninjen in ki je posvetil vse svoje življenje in svoje sile Trstu in njegovemu razvoju? Ze življenjske nje samo nam da odgovor: po vseh božjih in človeških pravicah ima domačin prednost pred nedomačinom pri zaposlitvi in delu.

Ali ne bi bilo krivično, da mora vsled brezposelnosti domačin zapustiti svoj domači kraj in svojo družino ter iti po svetu za kruhom, nedomačin pa da ostane mirno v svoji službi?

Pred ta problem so postavljena vsa oblastva in vsi delodajalci, ki so na tem, da znižajo število svojih delavcev in uslužbencev.

Zato apeliramo na vsa lokalna oblastva in na Zavezniško vojaško upravo kot nadzornico nad delom, namేశanjem in odpuščanjem, da se, če se že mora znižati število uslužbencev in delavcev, upošteva in spoštuje osnovno načelo: domačinu gre prednost pred nedomačinom.

usta zaprle. »In če me napadejo?« je vprašal sosed. »Danes komunizem ne ugrablja in ubija več, kakor je delal še pred letom«, sem ga potolažil. »Prst pravice se je zganil tudi v Bregu. Danes je komunizem podoben kači, ki so ji izdrli strupene zobe.« »Zakaj?« je vprašal sosed. In razložil sem mu: »Danes je sveta organiziranega proti komunizmu in ta nova organizirani odpor bo njegova smrt.«

Ta pogovor sem imel v vaški gostilni v nedeljo popoldne s svojim sosaščanom, ki je pošten, ali boječi človek. Poslušal me je do konca. Pred letom dni ne bi si bil jaz upal tako govoriti in on še manj me poslušati. Priznati moram, da je k temu zboljšanju dosti, zelo dosti pripomogla ravno »Demokracija«.

Vaš stalni bralec

Nabrežina

Skupina narodne mladine je priredila v nedeljo 20. t. m. v tukajšnji kinodvorani proslavo stoletnice smrti našega dr. Franceta Prešerna. Nabito polna dvorana je z velikim zanimanjem pazno sledila vsem točkam bogatega sporega Navdušeno ploskaje je najboljši dokaz, da so mladji prireditelji res častno izvršili zadano si nalogo. Ne moremo ravnosti imena vseh recitatorjev, čeprav so vsi brez izjeme, to zaslužili, zato se bomo omejili le na najglavnejše. Sliko o Prešernu človeku, pesniku in trpinu je krasno podala akademičarka gdč. Pertot Nada. Mojstrsko je oživila svoje delo z raznimi recitacijami, ki jih je ona v svojem govoru osvetlila, ali jih porabila kot dokaz pravilnega pojmovanja našega velkana. Povezanost med njo in recitatorji je bila naravnost na višku. Z »Nekazansko materjo« pa je gdč. Tencé Slavica poslušalce kar očarala. Ploskanja ni bilo ne konca ne kraja in morala je točko ponoviti. Ponovila jo je tako, da je sama sebi presegla. Vsa pohvala tudi mladinskemu zboru, ki je po samih treh vajah, pod spretnim vodstvom pevovodje g. prof. dr. Hareja krasno zapel tri Prešernove pesmi. Tudi zapeto »Zdravljico« je moral zbor ponoviti. Splošna želja je, da bi se zbor zdato pomnožil in častno nadaljeval začetno delovanje. Ouder je bil preprosto, toda zelo okusno opremljen. Na zadnji modro prevlečeni steni, se je srebril Prešernov odlomek: Edinost, sreča, sprava, k nam naj nazaj se vrnejo! Pod njim pa velika slika Prešernove rojstne hiše, izvrstno delo našega domačega dekoraterja g. Antona Radoviča.

Nabrežinska mladina! Krasno geslo si izbrala! Sledi mu in ne boji pogrešila poti, ki ti je začrtana v življenju in v izročilih naših dedov. Ob strani odra je vsela pesnikova slika s posvečenimi ji rdečimi nageljni in zbirka njegovih poezij. Vsa čast tudi nabrežinski godbi, ki je s krasnimi in dobro izvedenimi koncertnimi komadi pripomogla prireditvi do viška. Posebno je ugajal venček z vpletenimi melodijami Prešernovih pesmi G. kapelnik Josip Devetak je na svojo godbo lahko ponosen.

Vse je bilo lepo, vse navdušeno! Toda tudi tu, za samo smrtjo proslavo največjega Slovenca, ni moglo iti mimo brez — političnega strupa. V noči med soboto in nedeljo so ponoči junaki Vidaljeve skupine nalepili plakate po vasi s sledečo vsebino:

BELOGARDISTI IN IZDAJALCI SLOVENSKEGA NARODA NIMAJO PRAVICE SLAVITI PREŠERNA. NABREŽINCI BOJKOTIRAJTE BELOGARDIZEM!

Brez komentarja! Vprašali bi te, le v slovensko obleko oblečene Slovence, kaj so oni sami, če je njihovo glasilo, zadnje »Delo« proglasilo babičevce za izdajalce slovenstva, ker so baje prepovedali encmu samemu pevovodji sodelovati na Prešernovi proslavi na Opčinah, oni so pa prepovedali naravnost vsemu ljudstvu udeležbo pri enakih proslavi?

Vesti z Goriškega

DOKAZ

Spomenica, ki jo je goriški PRI poslal zunanjemu ministru Sforzi, je nam napovedala izsiljevalno horbo, ki se je začela izvajati v četrtek 3. t. m. s pomočjo AGI in drugih političnih in mladinskih organizacij.

Prireditelji so poslali deputacijo k prefektu in nato imeli protestno zborovanje za vrnitev italijanskih deportirancev iz Jugoslavije. Po svojih brzih edinicah na kolesih so ukazali vsem goriškim trgovcem zapreti trgovine v znak solidarnosti z njihovo ustrahovalno akcijo. Do tu nimamo ničesar za pripomniti, saj je med temi deportiranci premnogo goriških Slovencev!

Pred vso domačo in tujo javnostjo pa protestiramo zaradi dogodkov, ki so zborovanju sledili. Začel se je lov na Slovence, v katerem so se znova izkazali pripravljivi kolesarski oddelki. Napadali so tudi slovenske trgovine, ki so bile k sreči zaprte.

Trgovca Ivana Lebana so iskali celo na stanovanju! Napadli so na ulici in pretepli trgovca Klavoro. Napadli so trgovino Janka Kozmana in Antona Kosena, a ostalo je pri razbijanju po vratih, ker sta bili trgovini zaprti. Pred zaprti kavarno Bratuš so vpili: »Ščavi, ven iz Gorice! Z naštevanjem bi mogli nadaljevati!

Pisanje listov »Giornale di Trieste« in »Voce libera« dokazuje, da se v zvezi z akcijo v korist deportirancev pripravljava nevarna hajka proti vsem goriškim Slovincem brez razlike. Organizatorji se zavedajo možnosti mednarodnih zapletljajev in si jih celo želijo! Naj navedemo n. pr. odstavek članka iz »Voce libera« (goriška izdaja) z dne 3. t. m.:

»Gorica bo v svojih namerah uspela. Ko se bodo v kratkem vsi razburjeni duhovi sprostili vseh pozivov k miru in previdnosti, se bo Gorica lotila prepričevalnih sredstev, ki ne bodo le ustni protesti. In mislimo, da Organizacija združenih narodov ne bo mirno gledala še tako upravičene povračilne akcije, ki jo morda beograjska vlada išče kot povod za nevarne mednarodne incidente, ki se jim bo uvidevna diplomacija omikanega sveta prav gotovo hotela ogniti.«

Ali si torej naši prenapeteži želijo nove vojne?

Naivnost, hudobija in resnica

Po razvoju dogodkov zaradi napada italijanskih šovinistov v Gorici na Prešernovo proslavo »Pevskega in glasbenega društva« in »Voce libera« in »Giornale di Trieste« ter »Lunedj« najvno opravičujejo spricho protestov

vseh Slovencev, tudi nekomunistov, in izgovarjajo, da je bil napad le zato izvršen, ker se je proslava vršila v sredini mesta, medtem ko se je proslava v Pevmji v soboto 19. t. m. vršila mirno in brez vsakega incidenta. Nekateri od teh listov pa celo začenjajo Prešerna za Gregorčiča in se zopet naivno in hudobno izgovarjajo, da je bil napad opravičen, ker je Prešeren opeval slovensko Sočo in je rotil, naj ugonobij vse Italijane...

Na drugi strani pa se »Soča« in »Primorski dnevnik« neumno zaletavata v nas demokrate, kakor da bi bili mi krivi, če jim ne gre vse gladko. Oni so, na primer, razširili tudi italijanske lepake v Gorici in vabili »meščane Italijane« k proslavi, pa niso s tem zagrešili niti najmanjšega narodnega izdajstva. Ker pa smo mi demokrati v Trstu povabili na naše proslave tudi Italijane, smo po njihovih trditvah »izdali slovenski narod«.

V Gorici so slovenske šole vsaj trkrat imele svoje kulturne prireditve leta 1948, Slov. akad. klub pa enkrat, 16. januarja 1949. Vse te prireditve so bile dobro obiskane, tako da je bila dvorana vedno nabito polna. In vendar si je »Soča« izmislila, da je bila »njihova« prireditev od 13. t. m. prva slovenska prireditev v Gorici po 15. septembru 1947, torej po zopetnem prevzemu oblasti po Italiji.

Sedaj bosta »Soča« in »Primorski dnevnik« kričala na vse grlo, da je šel protestirat v Rim poseben odposlanec njihove Fronte. V prvih dneh po napadu pa niso vedeli ljudje okoli Fronte niti kaj bi ukrenili in so se skrivali za plotom, vsi zbegani in brez glave. Njim gre le zato, da se predstavljajo kot edini voditelji Slovencev v Italiji. Nič ne de, če jim gre po vodi postrojanka za postojanko. »Soča« in »Primorski dnevnik«, »Voce libera«, »Giornale di Trieste« in »Lunedj«, po svojih metodah ste si v marsičem enaki, zato lahko mirno rečemo, da se tudi v tem primeru ekstremi stikajo. Mi pa bomo vedno zagovarjali resno, pravično in pošteno pravice Slovencev v Italiji, tudi če moramo na žalost med te šteti tudi tiste, ki jih vodstvo Fronte »vodi« po načinu kakor smo ga zgoraj prikazali! To pa zaradi slovenske in ne zaradi komunistične kulture!

Novi grobovi

V visoki starosti 88 let je 23. febr. umrla gospa Ivanka Dekleva, dobra in zavedna slovenska mati iz znane trgovske družine v Gorici. — V nedeljo 27. febr. so ob velikem številu pogrebecev pokopali v Pevmji uglednega poselnika Franca Gravnarja z Oslavju, ki je tudi dočkal častljivo starost 83 let. — Po kratki, težki bolezni je umrl g. Avgust Erzerič, lesni trgovec, v najlepši moči dobi star komaj 48 let. — Vse pokojnim naj sveti večna luč, žalujočim pa naše sožalje.

Sovodnje ob Soči

V naši vasi nameravajo komunisti zgraditi kulturni dom. Prostor so že kupili. Stavba bo stala, kakor govorijo okoli 15 milijonov. Velika vsota. Udarniško delo in prostovoljni prispevki je ne bodo krili. Odkod pa ostali denar? Mogoče bodo pomagali kriti primanjkljaj prašiči, ki jih jemlje Titova vlada jugoslovanskim kmetom. Naj bo kakor koli, potrebni denar bo prišel od tam, od koder prihajajo mastne plače našim oznovcem in izjivačem. Nekateri o tej stavbi govorijo tako: »ako bo denar prišel od one strani, urbo šel v nič. Ne smemo pozabiti, da je Trgovski dom, ponoč Slovencev, padel v tuje roke.

Kakšen program se bo izvajal v tem domu, ni težko uganiti, ako pomislimo, da vso stvar vodi komunisti sami. Plesi in proslavljanje komunističnih bogov bo na dnevnem redu. Kar se bo mladina naučila od staršev, v šoli in v cerkvi, se bo v progresivni kulturi razdiralo.

Obnoveitev kostnice na Oslavju

Kostnica na Oslavju, v kateri počivajo zemeljski ostanki več desetisočev ital. vojakov iz prve svetovne vojne, je bila v zadnjih letih, zlasti med vojno, zanemarjena. Na pobudo goriškega prefekta bodo kostnico sedaj popravili. Vojno ministrstvo v Rimu je sklenilo dati na razpolago 15 pol milijona lir.

»Loben narod ni manj opečen od drugega in pripadati temu ni ne manj ne bolj častno kakor pripadati drugemu. Vsak narod in sleherni človek ima penoico do obstoja, do spoštovanja.«

Za »Uršičev sklade«

Lutman Terezija, Standrež 110, Tabaj Pepca 500; N. N. 1.200 lir. Srčna hvala!

Za »Dobrodelno društvo« v Gorici

S. L. iz Rima 1.000 lir. Srčna hvala!

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesne in trdih lesov, trame, vezane plošče, furnir, parkete in drva nudi najugodnejše

CALEA

EL. 90441 T R S I Viol. Sonnino, 24

Ortopedik **NICOLA BECCHI** TORINO - Via Guastalla 12, 1° p specialist za odstranitev

K I L E

(brez operacije)

objavlja novo priznanje: »Spoštovani g. N. BECCHI V svojo dolžnost si štetem, da vam sporočim svoje zadovoljstvo za posebno napravo, ki ste mi jo poslali in s katero sem v par mesecih zadržal skrotalno kilo, ki jo mnogo let z nobeno drugo napravo nisem mogel zdraviti. Prirčno se vam zahvaljujem ZENATELLO ROMANO Montecchia di Crosara (Verona)»

Ortopedik sprejema: v GORICI: v sredo 9. marca v hotelu »Pošta«

Odgovorni urednik: Janko Simčič Tiska tiskarna Budin v Gorici

Vesti s Tržaškega

Pogodbe z oddelkom za javne naprave

Sprememba določil oddelka za javne naprave ZVU omogoča zdaj, da lahko vsi podjetniki, ki so vpisani v italijanskih pokrajinskih »albi«, predložijo svoje ponudbe za prevzem javnih del na angloameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, ki znašajo več kot 70 milijonov lir.

Pred to spremembo, katero je objavil oddelk za javne naprave, so se mogle udeleževati natečajev za podelitev del na tem področju, razen v izjemnih okoliščinah, samo tista podjetja, ki so bila vpisana v »albu« angloameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja.

Minimalne mezde v gostinski stroki

Minimalne mezde za delavce, ki niso vpisani v sindikate in ki so zaposleni v slašičarnah, pekarnih in prodajalnicah slašiče, ki so priključene k gostinskim obratom. Mezdna komisija je v skladu z objavo št. 3, ki jo je odobril oddelk za delo Zavezniške vojaške uprave, določila minimalno mezdo za delavce, ki niso vpisani v sindikate in ki so zaposleni v slašičarnah, pekarnih in prodajalnicah slašiče, ki so priključene k gostinskim obratom na angloameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja.

Pustna zabava »Jadrana«

Ko smo v našem listu našli vest o pustni prireditvi »Jadrana«, ki bo v veliki dvorani, smo bili veseli, prepričani, da se bodo naši akademiki postavili tako kot lani z dobro pripravljeno in odlično izvedeno zabavo. Zares ni smo bili razočarani.

Akademiki se očividno niso ustrašili ne težav, niti številnih groženj, tudi prerezane električne žice in zaklenjeni vhod niso mogli preprečiti, da bi prireditev odlično ne uspela.

V prenapolnjeni dvorani »Ridotto« gledališča Rossetti so se zbrali Slovenci iz mesta in tudi iz okolice, da v prijetni domači družbi prežive večer debelega petka ob plesu in glasbi ter preprosti zabavi.

Marsikdo je pred prireditvijo zmajeval z glavo in nezaupno motril mlade visokošolce, ki so z velikim pogumom in hvalevredno

mirnostjo šli mimo vseh težav. Izogniti so se tudi hoteli kot je videti, vsakemu razburjanju italijanske javnosti, da niso niti objavili, kje se bo prireditev vršila. Vidimo, da so imeli prav. Saj ni namen Slovencev v Trstu prav nikogar izzivati.

Prireditve so se udeležili tudi nekateri predstavniki tukajšnjih oblastev.

Želimo le, da bi ne bilo treba čakati prihodnjega pusta za podobno prireditev, ki jo bodo tržaški Slovenci z veseljem pozdravili in tudi obiskali.

A. K. »JADRANU« pa k uspehu iskreno čestitamo!

Boljunc

Naša vas ob Rožandri, najstarejša vseh brežanskih krajev na ruševinah rimskega vodovoda, se je pričela prebujati. Ljudstvo ne veruje več puhlim besedam o bratstvu, o slovenstvu, o ljudski oblasti. Med nami so že ljudje, ki si upajo reči: belemu — belo, črnemu črno. Upajo si že s prstom pokazati na komunistična zlodejstva. Kje so oni časi, ko je bil komunizem vsemogoč gospodar in strahovalec vseh naših krajev in vasi? In danes komunizem gloda samega sebe, kot kača. Borba med vidaljevci in titovci je kričeč dokaz propadanja komunizma, tako mislijo po večini ljudje pri nas. Tudi jaz tako sočujm, ker je komunizem prinesel povsod, kjer je prišel na oblast, samo beraštvo, glad in suženjstvo. Zadoštuje, da pogledamo tja gor preko Drage in Gročane.

Govoril sem o tem s sosedom, ki dela v tvornici. Rekel mi je: »Pravijo, ker sem delavec zato, da moram biti komunist.« »Kaj pa onih 17 milijonov delavcev, ki so januarja t. l. izstopili iz svetovne sindikalne zveze v Parizu, ker je zašla pod komunistično komando? Ali niso tudi oni delavci, — sem ga vprašal — pa vendar niso komunisti. Moj sosed je gledal. »Največje zlo pri nas v Bregu je neumen strah pred komunisti«, sem dejal. »Tudi jaz se bojim komunističnih agitatorjev«, — je pristavil in nadaljeval: »Poznam dosti pravih demokratov zavednih Slovencev med nami, ali boje se to pokazati kot jaze.« — »To je ravno krivo — sem mu odgovoril. »Komunisti so kakor pes, ki laja — bolj ko se ga bojiš, bolj bo lajal. V obraz mu povej, kaj si in tako mu boš